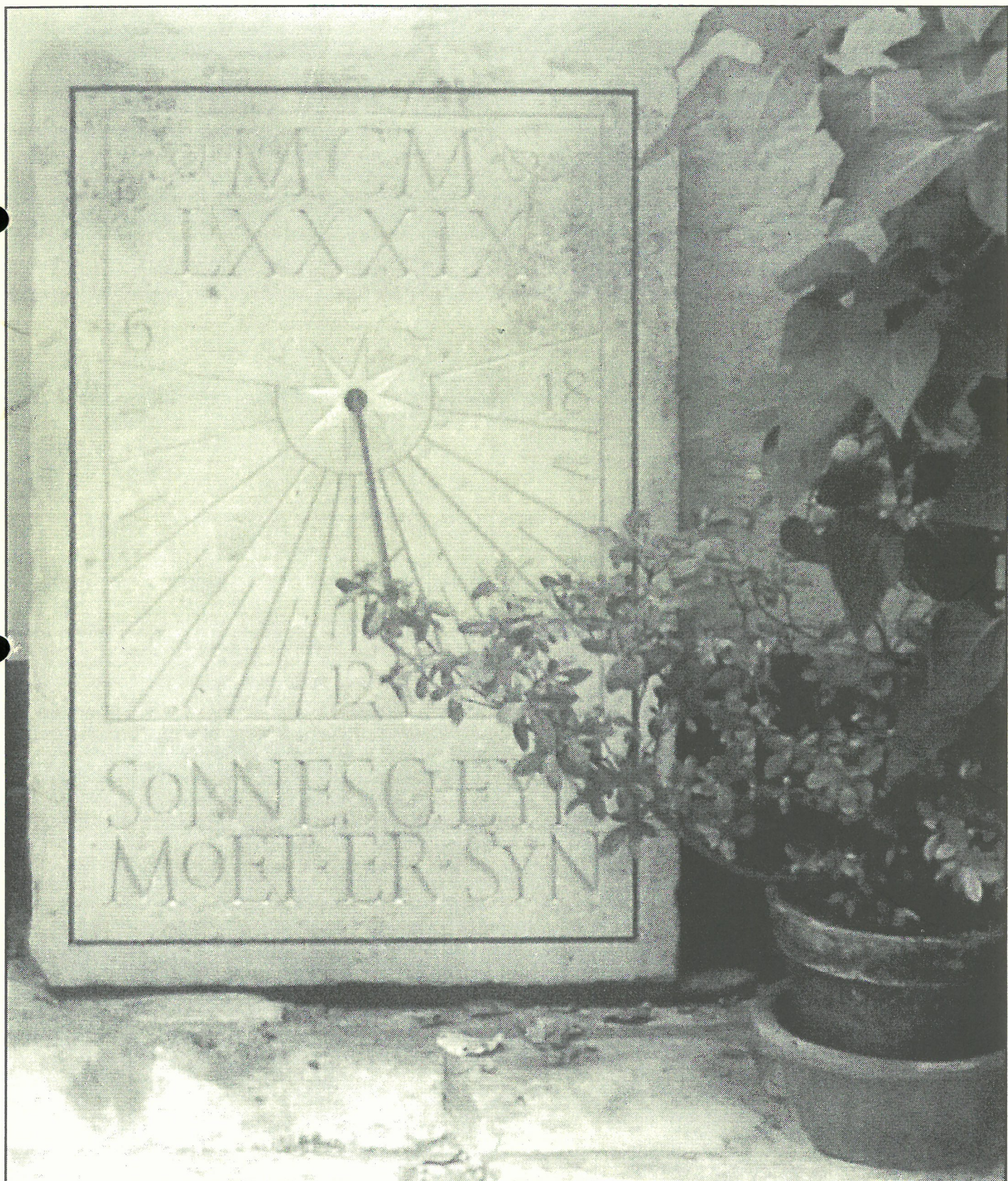

Zonnetijdingen

1998 - 11

Tijdschrift van de Zonnewijzerkring Vlaanderen vzw

Colofon

“Zonnetijdingen” is het tijdschrift van de Zonnewijzerkring Vlaanderen vzw.

Het verschijnt vier maal per jaar en wordt aan alle leden gestuurd via het postkantoor van Kruibeke.

Kernredactie

E. Daled, J. De Graeve, J. Lyssens, P. Oyen.

English summary

H. Vinck-Quisenaerts.

Redactiesecretariaat en eindredactie

E. Daled, Lindenlaan 84,
B-9320 Erembodegem (Aalst),
tel./fax 053/83.15.01.

Omslagillustratie

G. Dauphin, Antwerpen.

Binnenillustraties

J. Lyssens,

Basis-layout

E. Daled & M. Jooris.

Verantwoordelijke uitgever

J. Lyssens, Oeverstraat 12,
B-9150 Rupelmonde.

De auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de door hen ondertekende artikels.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie of welke andere wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deze uitgave kwam tot stand mede dankzij de financiële steun van de Vlaamse Gemeenschap en van de Provincie Oost-Vlaanderen.

Jaargang 3 - nr 11 - september 1998

Inhoud

Gent geeft de tijd aan	3
Omzetten van boogeenheden naar tijdeenheden	4
Kunst en zonnewijzers	6
Inventarisfiche	7
Zonnewijzers in Vlaanderen	11
Kringleven	14

Gent geeft de tijd aan

Wie in het Gentse stadscentrum wil weten hoe laat het is, kan sedert vorige zomer ook naar de middelste van de drie heropgebouwde monumentale schouwen op het Gentse stadhuis kijken. Op elk van de vier vlakken van die schouw is immers een zonnwijzer aangebracht.

De heropbouw van de drie schouwen paste in het kader van de restauratie van het dak van het Renaissance-gedeelte van het stadhuis dat bij de ingewijden onder de naam "Schepenhuis van Gedele" bekend staat. Dit gebouw werd opgetrokken tussen 1595 en 1621. De drie door Pieter Plumonium ontworpen sierschouwen werden in 1618 gebouwd. De meest zuidelijke schouw (kant Belfort) was versierd met de monogrammen van de toen over onze gewesten heersende aartshertogen Albrecht en Isabella, samen met de wapenschilden van Spanje, Vlaanderen en Gent. De meest noordelijke schouw (kant Hoogpoort) was een zuiver architecturale compositie. De middelste schouw stond in het teken van "'t Ewig Deel" - het eindeloos verglijden van de tijd - en droeg vier zonnwijzers. Wie Sanderus' "Flandria Illustrata" (1641) raadpleegt, kan de oorspronkelijke exemplaren bewonderen op de gravure van de "Curia Nova Gandavensis". Mettertijd verdwenen deze drie monumentale schouwen maar nu zijn ze dus, op initiatief van het Gentse stadsbestuur, in hun oorspronkelijke staat hersteld.

Vier hedendaagse zonnwijzers

Voor de vormgeving van de zonnwijzers op de vier vlakken van de middelste schouw kon men niet op originele ontwerpen terugvallen. Er werd dan ook beroep gedaan op een eminente kenner terzake, prof. dr. Herwig Dejonghe van de Universiteit Gent, Faculteit Wetenschappen, Vakgroep Wiskundige Natuurkunde en Sterrenkunde. Met het oog op de definitieve uitvoering raadpleegde deze op zijn beurt onze kring.

In tegenstelling tot wat meestal gebeurt in het geval van zonnwijzers aan historische gebouwen, opteerde prof. Dejonghe van meet af aan voor zonnwijzers die onze huidige conventionele wintertijd (M.E.T.= Midden-Europese Tijd) zouden aanduiden. Zijn voornaamste argument hiervoor was dat de mensen die de zonnwijzers zouden raadplegen, althans gedurende de wintermaanden, een redelijk betrouwbare informatie zouden krijgen en niet een indicatie die bijgesteld moest worden aan de hand van een voor velen onbegrijpelijke formule, gebaseerd op een wellicht nog moeilijker te begrijpen theorie. Gedurende de zomermaanden beperkt de correctie zich tot het toevoegen van één uur, een voor de meeste mensen wel be-

kende ingreep. Wij willen hier niet nader ingaan op de voor- en nadelen van dit standpunt, resp. van andere standpunten terzake. Bij gnomonisten zijn ze genoegzaam bekend en ze kwamen, onder andere, ook aan de orde in de vorige editie van ons tijdschrift (Zonnetijdingen 1998-10).

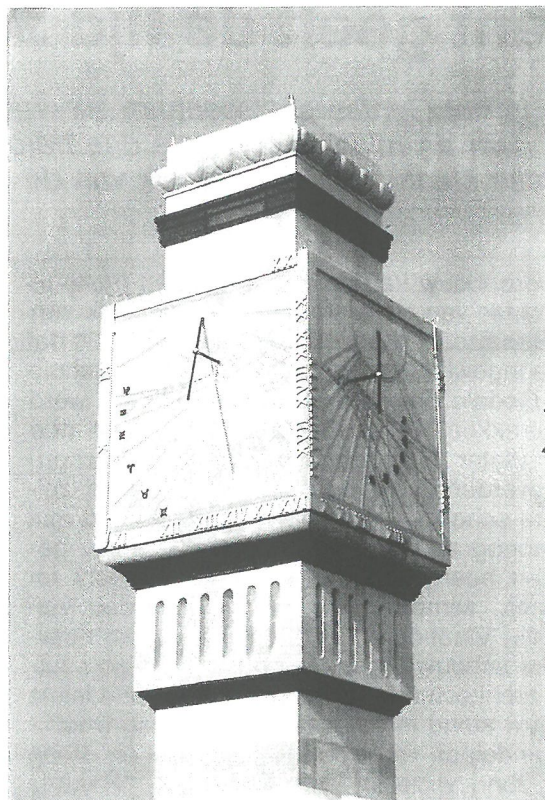
De vier zonnwijzers zijn verticale zonnwijzers. De taferelen met de uurlijnen werden berekend en getekend in functie van de oriëntatie van het schouwvlak waarop ze zijn aangebracht. De stijlen bestaan telkens uit een staaf (met ondersteun) voorzien van een bol. Naast de tijdsaanduiding (met uurlijnen en uren in Romeinse cijfers), heeft men dus ook een datumverwijzing (met tekens van de dierenriem). De vier zonnwijzers meten 1,5 x 1,5 m. Op het eerste gezicht lijkt dat nogal groot, maar aangezien ze zich op ca. 35 m boven de begane grond bevinden, vallen ze uiteindelijk nog vrij klein uit. Het zijn smeedijzeren constructies die zorgvuldig in de natuurstenen vlakken werden ingewerkt: een precisiewerkje! De elementen die betrekking hebben op de tijdsaanduiding werden verguld, terwijl degene die betrekking hebben op de datumverwijzing werden verzilverd. Hoewel dit een uit didactisch oogpunt zeer lovenswaardig initiatief is, valt te vrezen dat dit onderscheid mettertijd, met name onder invloed van verwerking en vervuiling, minder of niet meer zichtbaar zal zijn. Voorts moet gezegd worden dat, gezien de ligging van het stadhuis, enkel de zuidwestgerichte zonnwijzer redelijk leesbaar is vanaf de straat. Hij geeft in principe de uren aan vanaf ca. 9 tot ca. 20 uur, en met name vanaf december tot en met juni. De vanaf de straat iets minder zichtbare zuidoostgerichte zonnwijzer geeft in principe de uren aan vanaf ca. 5 tot ca. 14 uur en dit vanaf juli tot en met december. De eigenlijk enkel vanaf de verderaf gelegen Korenmarkt zichtbare noordwestgerichte zonnwijzer (achterkant van het stadhuis) geeft in principe de uren aan vanaf ongeveer 14 tot hooguit 21 uur en wel vanaf juni tot en met december. Tot slot is er nog de noordoostgerichte zonnwijzer die jammer genoeg nauwelijks zichtbaar is vanaf de straat; deze geeft in principe de tijd aan vanaf ten vroegste 5 tot hooguit 10 uur, en dit gedurende de maanden februari (heel kort) tot en met juni.

Didactische toelichting

Met het oog op een beter inzicht in de werking van de zonnewijzers, zal op het nabijgelegen Emile Braunplein een bord geplaatst worden waarop een aantal grondbeginselen worden toegelicht en waarop tevens wordt uitgelegd hoe de vier zonnewijzers zijn opgebouwd en welke tijd ze aanduiden. Later zal ten gerieve van de belangstellenden ook een kleine brochure uitgewerkt worden.

Hoewel over de uiteindelijke uitvoering van deze hedendaagse Gentse zonnewijzers wellicht nog fel gediscussieerd zal worden door gnomonisten, moet het initiatief van het Gentse stadsbestuur van harte toegejuicht worden: het prachtige stadhuis werd in zijn oorspronkelijke staat hersteld, de vier nieuwe zonnewijzers vormen de zoveelste bezienswaardigheid in het Gentse stadsbeeld, het bijbehorende informatiebord en de brochures zijn waardevolle didactische elementen in een stad die in Vlaanderen toch een vooraanstaande rol speelt op educatief gebied. Vermelden we nog volledigheidshalve dat het zonnewijzerbestand van de stad Gent met deze aanwinst gewoon verdubbeld is.

E. Daled

Een close-up van de middelste schouw met twee van de vier nieuwe zonnewijzers: het zuidoost-, resp. zuidwestgerichte exemplaar.

Omzetting van boogeenheden naar tijdeenheden

Voor de omrekening van zonnetijd naar klokkentijd en vice versa moet men lengtegraden omzetten in tijd. Deze tafel maakt de omzetting gemakkelijk.

De tafel is samengesteld volgens de regel dat 1 lengtegraad = 4 minuten in tijd.

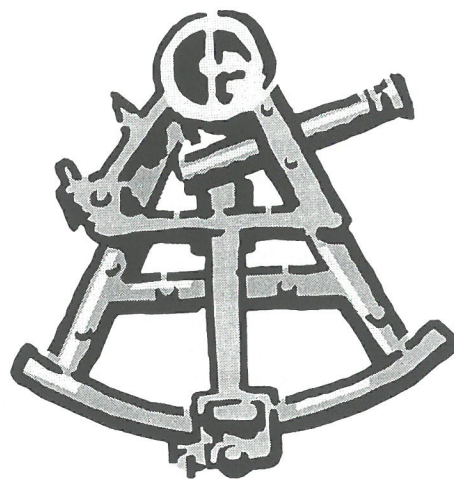
Alhoewel de geografische lengte van 0° tot 180° oost of west wordt gerekend, geeft de tafel omzettingen voor bogen van 0° tot 360°.

Voorbeeld : Mijn woonplaats bevindt zich op 3° 14' oosterlengte.

Hoeveel tijderschil is er met de meridiaan van Greenwich?

Volgens de tafel   3°   = 12 minuten
                                 14'   = 56 seconden

Zodat op mijn woonplaats het in ware tijd **12 minuten en 56 seconden** later is dan in Greenwich.

R.J. Vinck

OMZETTING van LENGTE naar TIJD

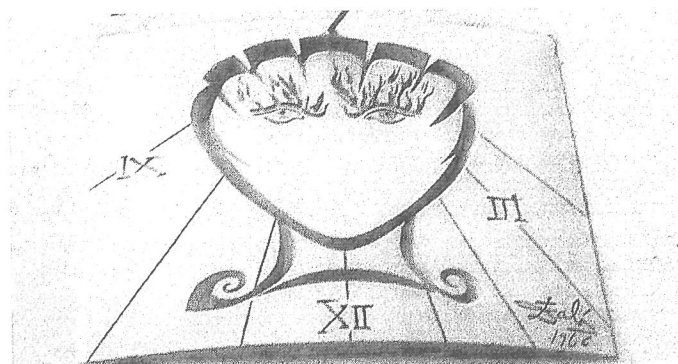
0°-59°			60°-119°			120°-179°			180°-239°			240°-299°			300°-359°			0°-00	0°-25	0°-50	0°-75					
a	h	m	o	h	m	o	h	m	o	h	m	o	h	m	o	h	m	m	s	m	s	m	s	m	s	
0	0	00	60	4	00	120	8	00	180	12	00	240	16	00	300	20	00	0	0	00	0	01	0	02	0	03
1	0	04	61	4	04	121	8	04	181	12	04	241	16	04	301	20	04	1	0	04	0	05	0	06	0	07
2	0	08	62	4	08	122	8	08	182	12	08	242	16	08	302	20	08	2	0	08	0	09	0	10	0	11
3	0	12	63	4	12	123	8	12	183	12	12	243	16	12	303	20	12	3	0	12	0	13	0	14	0	15
4	0	16	64	4	16	124	8	16	184	12	16	244	16	16	304	20	16	4	0	16	0	17	0	18	0	19
5	0	20	65	4	20	125	8	20	185	12	20	245	16	20	305	20	20	5	0	20	0	21	0	22	0	23
6	0	24	66	4	24	126	8	24	186	12	24	246	16	24	306	20	24	6	0	24	0	25	0	26	0	27
7	0	28	67	4	28	127	8	28	187	12	28	247	16	28	307	20	28	7	0	28	0	29	0	30	0	31
8	0	32	68	4	32	128	8	32	188	12	32	248	16	32	308	20	32	8	0	32	0	33	0	34	0	35
9	0	36	69	4	36	129	8	36	189	12	36	249	16	36	309	20	36	9	0	36	0	37	0	38	0	39
10	0	40	70	4	40	130	8	40	190	12	40	250	16	40	310	20	40	10	0	40	0	41	0	42	0	43
11	0	44	71	4	44	131	8	44	191	12	44	251	16	44	311	20	44	11	0	44	0	45	0	46	0	47
12	0	48	72	4	48	132	8	48	192	12	48	252	16	48	312	20	48	12	0	48	0	49	0	50	0	51
13	0	52	73	4	52	133	8	52	193	12	52	253	16	52	313	20	52	13	0	52	0	53	0	54	0	55
14	0	56	74	4	56	134	8	56	194	12	56	254	16	56	314	20	56	14	0	56	0	57	0	58	0	59
15	1	00	75	5	00	135	9	00	195	13	00	255	17	00	315	21	00	15	1	00	1	01	1	02	1	03
16	1	04	76	5	04	136	9	04	196	13	04	256	17	04	316	21	04	16	1	04	1	05	1	06	1	07
17	1	08	77	5	08	137	9	08	197	13	08	257	17	08	317	21	08	17	1	08	1	09	1	10	1	11
18	1	12	78	5	12	138	9	12	198	13	12	258	17	12	318	21	12	18	1	12	1	13	1	14	1	15
19	1	16	79	5	16	139	9	16	199	13	16	259	17	16	319	21	16	19	1	16	1	17	1	18	1	19
20	1	20	80	5	20	140	9	20	200	13	20	260	17	20	320	21	20	20	1	20	1	21	1	22	1	23
21	1	24	81	5	24	141	9	24	201	13	24	261	17	24	321	21	24	21	1	24	1	25	1	26	1	27
22	1	28	82	5	28	142	9	28	202	13	28	262	17	28	322	21	28	22	1	28	1	29	1	30	1	31
23	1	32	83	5	32	143	9	32	203	13	32	263	17	32	323	21	32	23	1	32	1	33	1	34	1	35
24	1	36	84	5	36	144	9	36	204	13	36	264	17	36	324	21	36	24	1	36	1	37	1	38	1	39
25	1	40	85	5	40	145	9	40	205	13	40	265	17	40	325	21	40	25	1	40	1	41	1	42	1	43
26	1	44	86	5	44	146	9	44	206	13	44	266	17	44	326	21	44	26	1	44	1	45	1	46	1	47
27	1	48	87	5	48	147	9	48	207	13	48	267	17	48	327	21	48	27	1	48	1	49	1	50	1	51
28	1	52	88	5	52	148	9	52	208	13	52	268	17	52	328	21	52	28	1	52	1	53	1	54	1	55
29	1	56	89	5	56	149	9	56	209	13	56	269	17	56	329	21	56	29	1	56	1	57	1	58	1	59
30	2	00	90	6	00	150	10	00	210	14	00	270	18	00	330	22	00	30	2	00	2	01	2	02	2	03
31	2	04	91	6	04	151	10	04	211	14	04	271	18	04	331	22	04	31	2	04	2	05	2	06	2	07
32	2	08	92	6	08	152	10	08	212	14	08	272	18	08	332	22	08	32	2	08	2	09	2	10	2	11
33	2	12	93	6	12	153	10	12	213	14	12	273	18	12	333	22	12	33	2	12	2	13	2	14	2	15
34	2	16	94	6	16	154	10	16	214	14	16	274	18	16	334	22	16	34	2	16	2	17	2	18	2	19
35	2	20	95	6	20	155	10	20	215	14	20	275	18	20	335	22	20	35	2	20	2	21	2	22	2	23
36	2	24	96	6	24	156	10	24	216	14	24	276	18	24	336	22	24	36	2	24	2	25	2	26	2	27
37	2	28	97	6	28	157	10	28	217	14	28	277	18	28	337	22	28	37	2	28	2	29	2	30	2	31
38	2	32	98	6	32	158	10	32	218	14	32	278	18	32	338	22	32	38	2	32	2	33	2	34	2	35
39	2	36	99	6	36	159	10	36	219	14	36	279	18	36	339	22	36	39	2	36	2	37	2	38	2	39
40	2	40	100	6	40	160	10	40	220	14	40	280	18	40	340	22	40	40	2	40	2	41	2	42	2	43
41	2	44	101	6	44	161	10	44	221	14	44	281	18	44	341	22	44	41	2	44	2	45	2	46	2	47
42	2	48	102	6	48	162	10	48	222	14	48	282	18	48	342	22	48	42	2	48	2	49	2	50	2	51
43	2	52	103	6	52	163	10	52	223	14	52	283	18	52	343	22	52	43	2	52	2	53	2	54	2	55
44	2	56	104	6	56	164	10	56	224	14	56	284	18	56	344	22	56	44	2	56	2	57	2	58	2	59
45	3	00	105	7	00	165	11	00	225	15	00	285	19	00	345	23	00	45	3	00	3	01	3	02	3	03
46	3	04	106	7	04	166	11	04	226	15	04	286	19	04	346	23	04	46	3	04	3	05	3	06	3	07
47	3	08	107	7	08	167	11	08	227	15	08	287	19	08	347	23	08	47	3	08	3	09	3	10	3	11
48	3	12	108	7	12	168	11	12	228	15	12	288	19	12	348	23	12	48	3	12	3	13	3	14	3	15
49	3	16	109	7	16	169	11	16	229	15	16	289	19	16	349	23	16	49	3	16	3	17	3	18	3	19
50	3	20	110	7	20	170	11	20	230	15	20	290	19	20	350	23	20	50	3	20	3	21	3	22	3	23
51	3	24	111	7	24	171	11	24	231	15	24	291	19	24	351	23	24	51	3	24	3	25	3	26	3	27
52	3	28	112	7	28	172	11	28	232	15	28	292	19	28	352	23	28	52	3	28	3	29	3	30	3	31
53	3	32	113	7	32	173	11	32	233	15	32	293	19	32	353	23	32	53	3	32	3	33	3	34	3	35
54	3	36	114	7	36	174	11	36	234	15	36	294	19	36	354	23	36	54	3	36	3	37	3	38	3	39
55	3	40	115	7	40	175	11	40	235	15	40	295	19	40	355	23	40	55	3	40	3	41	3	42	3	43
56	3	44	116	7	44	176	11	44	236	15	44	296	19	44	356	23	44	56	3	44	3	45	3	46	3	47
57	3	48	117	7	48	177	11	48	237	15	48	297	19	48	357	23	48	57	3	48	3	49	3	50	3	51
58	3	52	118	7	52	178	11	52	238	15	52	298	19	52	358	23	52	58	3	52	3	53	3	54	3	55
59	3	56	119	7	56	179	11	56	239	15	56	299	19	56	359	23	56	59	3	56	3	57	3	58	3	59

Kunst en zonnewijzers

Al meermaals heeft men mij de vraag gesteld "wat met een zonnewijzer als de zon niet schijnt?" Mijn antwoord is vrij eenvoudig. Een zonnewijzer is tegenwoordig meer dan alleen maar een wetenschappelijk toestel. Naast het wetenschappelijke aspect, het functionele element en de eventuele filosofische achtergrond kan een zonnewijzer ook nog een belangrijke artistieke waarde hebben. Al meermaals heb ik ontvonden dat een zonnewijzer ook bij bewolking of bij regenweer de aandacht van de voorbijganger trekt. Het artistieke neemt op dat ogenblik de bovenhand.

Het is dan ook niet te verwonderen dat vele kunstenaars dikwijls in hun werk zonnewijzers hebben opgenomen. We willen hier o.a. verwijzen naar het artikel "Zonnewijzers in Galicië" in Zonnetijdigen nummer 8. Talrijke kunstenaars hebben ook zonnewijzers ontworpen. Onder hun zijn een aantal artiesten met wereldfaam. Een voorbeeld hiervan kunnen we zien langs het zonnewijzerpad in Parijs. In de Rue St. Jacques hangt een exemplaar dat ontworpen werd in 1966 door de surrealistische schilder Salvatore Dali. Dit prachtige werk is alleszins een voorbeeld van het samengaan tussen wetenschap en kunst. Hopenlijk kunnen dergelijke voorbeelden hedendaagse kunstenaars inspireren tot het ontwerpen van originele zonnewijzers.

J.Lyssens

Inventarisfiche

Zoals bekend is één van de doelstellingen van onze vereniging het opstellen van een inventaris van het zonnewijzerpatrimonium in Vlaanderen. Met name ons bestuurslid Patrick Oyen is daar intensief mee bezig en het resultaat van zijn opzoekingswerk is te vinden in zijn boek "Zonnewijzers in Vlaanderen".

Bij dit speurwerk stelt men vast dat er vrij regelmatig nieuwe zonnewijzers bijkomen, terwijl er anderzijds - jammer genoeg - ook zonnewijzers verdwijnen. En aangezien wij niet altijd overal zelf bij kunnen zijn, is elke informatie van kringleden en/of andere zonnewijzervrienden van harte welkom.

Met het oog op het verkrijgen van inlichtingen die zo volledig mogelijk zijn, hebben we hiertoe een "Inventarisfiche" opgesteld. U vindt er een exemplaar van in dit nummer. Ze is gemakke-

lijk te vervoelvullen via een fotokopieerapparaat. Het invullen ervan werd zo eenvoudig mogelijk gehouden door precies aan te geven welke informatie verwacht wordt, of door een aantal mogelijkheden aan te geven waaruit via schrappen geselecteerd moet worden. Op de achterzijde van het formulier is ruimte voorzien om eventuele bijkomende inlichtingen te verschaffen. Uiteraard mogen desnoods ook andere elementen aan de fiche toegevoegd worden: tekeningen, foto's, enz.

De aldus verkregen gegevens worden, met bronvermelding, zo spoedig mogelijk daarna verwerkt in ons tijdschrift.

Het spreekt vanzelf dat wij u bij deze alvast van harte danken voor uw medewerking aan deze belangrijke doelstelling!

Zonnewijzerkring Vlaanderen vzw

Inventarisfiche

Van : ..... (naam invuller)
Datum : .....
Betreft : Zonnewijzer te ..... (plaats)

Omschrijving van de ligging of van het betrokken gebouw

Kerk (.....) / Pastorie / Kasteel (.....)
Belfort / Stadhuis / Woonhuis / Hoeve / Stadspark /
Tuin / .....
Adres : ..... (straat en nr)
..... (postnummer en plaats)
Eigenaar : .....
Contactpersoon : .....
Tel. : .....

Beschrijving van de zonnewijzer

- type : Vlak / Sfeervormig / .....
Horizontaal / Verticaal / Equatoriaal / Meervoudig
- materiaal :
- tafereel : Hout / Steen (= .....) / Metaal (= .....)
- stijl : Hout / Steen (= .....) / Metaal (= .....)
- uurlijnen : Geschilderd / Gegraveerd / .....
- uurcijfers : Arabisch / Romeins / .....
Geschilderd / Gegraveerd / Gekleefd / .....
- spreuk : .....
.....
- bouwjaar : .....
- maker : .....
- algemene toestand:
.....
.....

Zonnewijzerkring Vlaanderen vzw

Inventarisfiche

Van : ..... (naam invuller)
Datum : .....
Betreft : Zonnewijzer te ..... (plaats)

Omschrijving van de ligging of van het betrokken gebouw

Kerk (.....) / Pastorie / Kasteel (.....)
Belfort / Stadhuis / Woonhuis / Hoeve / Stadspark /
Tuin / .....

Adres : ..... (straat en nr)
..... (postnummer en plaats)

Eigenaar : .....

Contactpersoon : .....

Tel. : .....

Beschrijving van de zonnewijzer

- type : Vlak / Sfeervormig / .....
Horizontaal / Verticaal / Equatoriaal / Meervoudig

- materiaal :

- tafereel : Hout / Steen (= .....) / Metaal (= .....)

- stijl : Hout / Steen (= .....) / Metaal (= .....)

- uurlijnen : Geschilderd / Gegraveerd / .....

- urcijfers : Arabisch / Romeins / .....
Geschilderd / Gegraveerd / Gekleefd / .....

- spreuk : .....
.....

- bouwjaar : .....

- maker : .....

- algemene toestand:

.....
.....

Zonnewijzers in Vlaanderen

Aanvulling van de inventaris

De volgende locaties van zonnewijzers kregen we hoofdzakelijk van J. Lyssens en J. De Graeve. Wie nog zonnewijzers weet kan dit steeds melden aan Patrick Oyen, Groenenborgerlaan 222 Bus 10, 2610 Wilrijk (Antwerpen), tel. 03 4490933

Nr. 419
Gouverneur Holvoetlaan 3
2100 Deurne
Gevel aan voorzijde villa.
Geschilderd op voorgevel. Becijfering IX-III.
Stijl is stalen staaf.

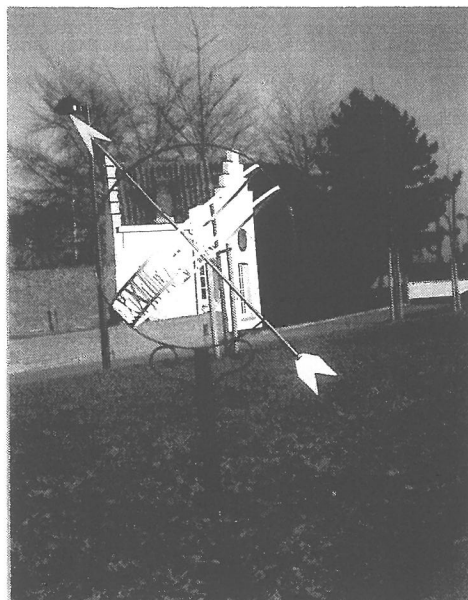

Nr. 420
Leeuwerikstraat 22
2360 Oud-Turnhout
Tuin voor aan woning.
Gesloten hoepelsfeer gemaakt uit geschilderde stalen banden.

Nr. 421
Gilseinde 57
2380 Ravels
Tuin voor aan woning.
Gesloten stalen hoepelsfeer gemaakt uit messing banden.

Nr. 425
Geraard De Cremerstraat 103
9150 Rupelmonde
Parking Supermarkt.
Ontwerp: J. Lyssens, Materiaal: staal en arduin, VI-VI

Nr. 422
Staatsbaan 37
2360 Oud-Turnhout
Tuin aan voorzijde villa.
Gesloten hoepelsfeer gemaakt uit geschilderde stalen banden.

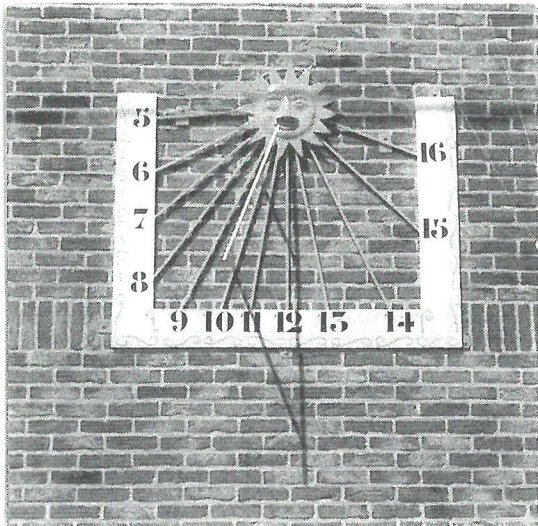

Nr. 423
Dorpstraat 56
9140 Elversele
Voorgevel cultureel centrum.
Blauwe hardsteen. Gekapt door Gustaaf Van Hoof. Ontwerp Rene Vinck. IX-III Winter en zomerruur. Datumlijnen. Punt zonnewijzer.
Spreuk: "Ik tel alleen de heldere uren".

Nr. 424
M. Henriettalei 19
2660 Hoboken
Gevel aan achterzijde woning.
1-8 h, Ontwerp J. Lyssens, Berekeningen P. Oyen, Westwijzer, keramische tegels, gemaakt door Annie Van Ostaeyen.

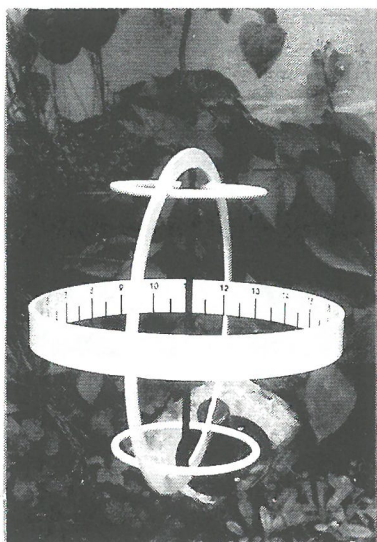
Nr. 426
Geraard De Cremerstraat 65
9150 Rupelmonde
Tuin van woning.
Gemaakt uit staal en koper, Arabische cijfers, gemaakt en ontworpen door A. Ketels.

Nr. 427
 Hollebeek 25
 9140 Temse
 Gevel aan voorzijde woning.
 5 - 16, gemaakt uit staal en keramiek.
 Keramiek: Bonduelle van "Stichting Vivat",
 Ontwerp: J. Lyssens, gemaakt door P. Van
 Wouwe.

Nr. 428
 Grootveldstraat 9
 1910 Berg-Kamphenhout
 Tuin vooraan woning.
 Coördinaten ingegraveerd: 50° 56' NB, 4° 33'
 OL, gemaakt uit staal, Arabische uurscijfers.

Nr. 429
 St. Jorisweertstraat 7
 1997 Vaalbeek
 Tuin van woning.
 Arabische uurscijfers, Ontwerp: J. Lyssens en
 P. Van Wouwe.

Nr. 430
 Donksesteenweg 221
 2930 Brasschaat
 Tuin van woning.
 Arabische uurscijfers, materiaal: metaal,
 uurlijnen gegraveerd. Gemaakt door J.
 Lyssens en P. Van Wouwe.

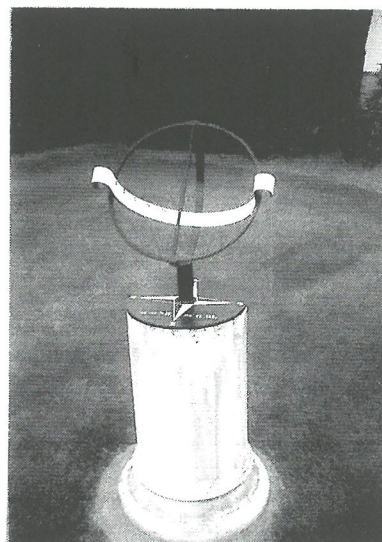
Nr. 431
 Parklaan
 9150 Bazel
 Tuin vooraan woning.
 Metaal, Romeinse cijfers.

Nr. 432
 Fruithoflaan 39
 9120 Vrasene
 Tuin van woning.
 Kubusvormige zonnwijzer met NW, ZW, OW,
 WW en horizontale ZW. Gemaakt uit arduin
 door A. Strobbe.

Nr. 433
 Kloosterstraat 23
 9150 Rupelmonde
 Tuin van woning.
 Kubusvormige zonnwijzer met NW, ZW, OW,
 WW en horizontale ZW. Gemaakt uit arduin
 door A. Strobbe.

Nr. 434
 9140 Temse
 Scheldekade
 Kubusvormige zonnwijzer met NW, ZW, OW,
 WW en horizontale ZW. Gemaakt uit arduin
 door A. Strobbe.

Nr. 435
 Groenstraat 96
 2870 Breendonk
 Tuin vooraan woning.
 Ontwerp: J. Lyssens, materiaal: staal, uurlijnen
 geschilderd, Arabische cijfers. Coördinaten:
 51°05' NB, 4°17' OL.

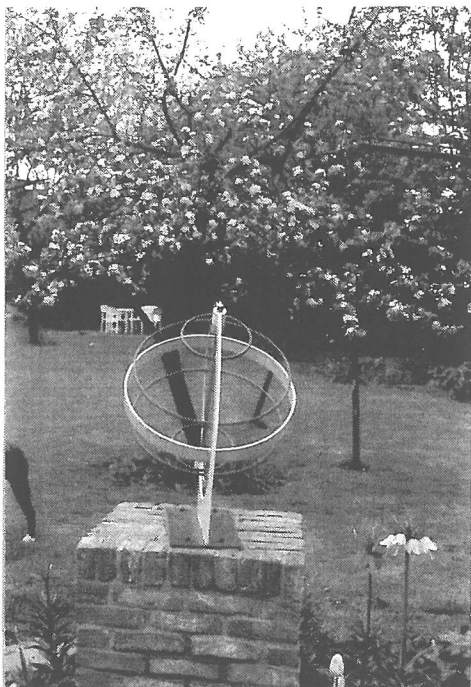

Nr. 436
Sparrenweg 78
3980 Engsbergen
Gevel aan voorzijde villa.
Zeer mooie marmeren ZW met uur- en
datumlijnen. IX - XVIII. CUI DOMUS HUIC
HORA 1998 TEMPUS FUGIT. Gem. door E.
Beckx. Ber.: W. Ory.

Nr. 437
Botermarkt - Poeljemarkt
9000 Gent
Schouw van stadhuis.
Aan elke zijde van de schoorsteen zijn zon-
newijzers aangebracht met datumlijnen.
Zie artikel hierover in zonnetijdingen nr. 11.

Nr. 438
1180 Ukkel
Tuin van sterrenwacht.
De meridiaanlijn is aangebracht op de oprit van
het gebouw van de Koninklijke sterrenwacht.

Nr. 439
Nijverheidslaan 224
9250 Waasmunster
Tuin van woning.
Stalen hoepelwijzer met Arabische uurscijfers.
Zonnevereffeningscurve is op een voet aan-
gebracht.

Nr. 440
Zillebeek 24
9120 Beveren
Tuin van woning.
De zonnewijzer is gemaakt van metsersalaam.
Boven de zonnewijzer staat een windwijzer.

Nr. 441
Koning Leopold III-laan 52
3001 Heverlee
Tuin van woning.
Gemaakt uit staal met gegraveerde Arabische
uurscijfers.

Nr. 442
Zeshoekstraat 54
9190 Stekene
Tuin van woning.
Gemaakt in Nederland. Arabische uurscijfers en
gemaakt uit staal.

Nr. 443
3010 Kessel-Lo
Kruidentuin van het provinciaal
recreatiecentrum.
Balkvorm met zuid-, noord-, west-, oostwijzer
en horizontale zonnewijzer. Zeer mooi kunst-
werk van P. Boudens. Bezoek is aan te raden.

Nr. 444
3600 Genk
Molenvijverpark.
Grote equatoriale hoepelsfeer van 120 cm
doormeter. Ontwerp J. De Graeve.

Nr. 445
3600 Genk
Molenvijverpark.
Kubuszonnewijzer met asymmetrisch dak. Ter
nagedachtenis van Ignace Naudts. Ontwerp:
Willy Ory.

Nr. 446
3600 Genk
Molenvijverpark.
Horizontale zonnewijzer met doormeter van
120 cm. 5 - 19. Datumlijnen, Coördinaten van
Genk, "Om een schaduw te plezieren", Ontw.
J. Lyssens.

Nr. 447
3600 Genk
Molenvijverpark.
Grote horizontale zonnewijzer. Ontwerp J.
Opgenhaffen. 15 arduinen blokken voor de
uuraanduiding 5 - 19 h.

Nr. 448
3600 Genk
Molenvijverpark.
Meridiaan. Te 12 h. zonnetijd valt het licht van
de zon door een spleet tussen 2 granieten
blokken op een 12 h. lijn. Ontwerp J. De
Graeve.

Nr. 449
3600 Genk
Molenvijverpark.
Polaire zonnewijzer ontworpen door Jean-
Michel Ansel.

Nr. 450
3600 Genk
Molenvijverpark.
Analematische zonnewijzer ontworpen door
R. Vinck.

Nr. 451
3600 Genk
Molenvijverpark.
Kruisdraadzonnwijzer ontworpen door Rafael Soler Gaya. Afmetingen 1000 mm x 860 mm.
Datumlijnen. "A.D. MCMIVC"

Nr. 452
3600 Genk
Molenvijverpark.
Conus zonnwijzer ontworpen door Javier Moreno Bores. Het grote instrument heeft Babylonische uren en Italiaanse uren.

Nr. 453
3600 Genk
Molenvijverpark.
Digitale zonnwijzer ontworpen door Hans Scharstein. De tijd wordt weergegeven met een resolutie van 5 minuten.

Nr. 454
3600 Genk
Molenvijverpark.
Uurvlakzonnwijzer ontworpen door P. Oyen. De zonnwijzer bestaat uit 7 zitbankjes in arduin die elk 2 verschillende uren aanduiden.

Nr. 455
3600 Genk
Molenvijverpark.
Boom van Sonius ontworpen door Jan Kragten van de Zonnwijzerkring Nederland. 8 - 7 h.
Totale hoogte 5 m.

Nr. 456
9940 Sleidingen
St. Joriskerk (zuid gevel).
Replica van verdwenen zonnwijzer uit ± 1788.
Afmeting: 120 x 90 cm.

Zeilen

Voor de liefhebbers van zeilschepen komen er weer hoogdagen aan. Van 8 juli tot 18 juli 1999 worden er in Rouen in Normandië de grootste zeilschepen ter wereld verwacht. "L'armada du siècle" zal niet alleen het laatste dergelijk evenement van dit genre zijn in deze eeuw maar ook het grootste in zijn soort. Ook voor de liefhebbers van navigatie-instrumenten zullen er interessante zaken te zien zijn. Naast de oude klassieke instrumenten om de weg te vinden en de tijd te bepalen op zee zullen eveneens moderne sateliet navigatiesystemen te zien zijn. Voor inlichtingen kan men terecht op bij "L'Armada du siècle, Hangar 1, Quai de Boisguilbert, 76000 Rouen, Tel: 00 33 235 07 19 99, fax 00 33 235 15 45 45 of internet:<http://www.armada.org>

J. Lyssens

Kringleven

De werken aan het Zonnwijzerpark in Genk worden in de loop van de maand mei terug ervat. Gezien de weersomstandigheden nogal tegen vielen was het voor de aannemer onmogelijk om de zonnwijzers te plaatsen. De meeste liggen momenteel opgeslagen in een loods van de gemeente Genk. We hopen nog voor het verlot de werken definitief te kunnen afronden.

Zonnewijzerkring Vlaanderen vzw

Zonnewijzers in Vlaanderen: inventaris van het patrimonium, historische studies, restauratie-adviezen & educatieve projecten.

Raad van Bestuur

Voorzitter : J. Lyssens

Ondervoorzitter: J. De Graeve

Secretaris : E. Daled

Penningmeester : A. Depuydt

Bestuursleden : R. De Bosscher,

M. De Meyer, M. Jooris, W. Ory, P. Oyen,

J. Van Damme, R. Vinck, H. Vinck-Quisenaearts.

Erelid

De Burgemeester van Kruikebeke-Rupelmonde, A. Denert.

Maatschappelijke zetel

Kloosterstraat 21, B-9150 Rupelmonde.

Correspondentieadres en secretariaat

Oeverstraat 12, B-9150 Rupelmonde,

tel. 03/774.19.15, fax 03/744.04.64.

Redactiesecretariaat "Zonnetijdingen"

Lindenlaan 84,

B-9320 Erembodegem(Aalst),

tel./fax 053/83.15.01.

Bibliotheek en archief

Kloosterstraat 21, B-9150 Rupelmonde

Openingsuren :

Maandag van 18 tot 20 uur.

Woensdag van 14 tot 16 uur.

Zaterdag van 10 tot 12 uur.

Andere dagen op aanvraag bij de bibliothecaris,

tel. 03/774.10.37.

Lidmaatschap

Voor België

Gewoon lid : 750 BEF

Steunend lid : 1500 BEF

Te betalen op :

Gemeentekrediet-rekening nr 068-2214580-97 van de Zonnewijzerkring Vlaanderen vzw, B-9150 Rupelmonde.

Voor Nederland

Gewoon lid : 42 NLG

Steunend lid : 85 NLG

Te betalen op :

Rabobank-rekening nr 15.07.19.515 van de Zonnewijzerkring Vlaanderen vzw, B-9150 Rupelmonde.

European and Overseas Membership

By transfer of 1050 BEF (postage and handling for mailing the magazine included) to account number 068-2214580-97 of the Zonnewijzerkring Vlaanderen vzw, B-9150 Rupelmonde.